

**LIETUVOS RESPUBLIKOS SEIMO
SOCIALINIŲ REIKALŲ IR DARBO
KOMITETO VEIKLOS XII SEIMO
II (PAVASARIO)**

2017 m. kovo 10 d. – 2017 m. birželio 11d.

SESIJOS METU

A T A S K A I T A

Vilnius

2017

1. BENDROJI INFORMACIJA

1. Įstatymų ir kitų teisės aktų projektų svarstymas		
1.1	Seimo pavedimai komitetui	55
	Iš jų: kaip pagrindiniam komitetui	33
	kaip papildomam komitetui	22
1.2	ES teisės aktų svarstymas	9
1.3	Kitų komitetų prašymu pateiktos išvados	-
1.4	Komiteto iniciatyva sudarytos darbo grupės teisės aktų projektų rengimui	-
2. Posėdžiai ir klausymai		
2.1	Komiteto posėdžiai:	28
	iš jų išvažiuojamieji	-
	bendri posėdžiai su kitais komitetais	-
2.2	Klausymai	3
3. Parlamentinė kontrolė		
3.1	Svarstyta parlamentinės kontrolės klausimų	13
4. Pareiškimų ir raštų nagrinėjimas		
4.1	Gauta pareiškimų, raštų ir kitų dokumentų	375
4.2	Parengta atsakymų ir raštų	255
5. Renginiai		
5.1	Surengta konferencijų, seminarų, diskusijų	6
6. Tarptautiniai ryšiai		
6.1	Surengta vizitų	2
6.2	Priimta delegacijų	4

2. AKTUALIAUSI KOMITETO DARBAI

2.1. XII SEIMO II (PAVASARIO) SESIJOS METU KOMITETO SVARSTYTI IR SEIMO PRIIMTI ĮSTATYMAI SOCIALINĖS APSAUGOS IR DARBO SRITYJE

2017 m. kovo 28 d. Seimas priėmė **Išmokų vaikams įstatymo Nr. I-621 10² straipsnio pakeitimo įstatymą Nr. XIII-237**. Įstatymo pataisomis sudaromos vienodos sąlygos asmenims gauti išmoką gimus vienu metu daugiau kaip vienam vaikui nuo vaikų gimimo dienos iki šiems sukaks 2 metai ir pagerinti šeimų, auginančių dvynukus, trynukus ar didesnę vaikų, gimusių vienu metu, skaičių ir nesukakusių 2 metų, finansinę padėtį.

Šių metų sausio 1 d., įsigaliojus naujai išmokų vaikams rūšiai – išmokai gimus vienu metu daugiau kaip vienam vaikui, teisę gauti šią išmoką įgijo tik tos šeimos, kurių vaikai gimė po šios teisės normos įsigaliojimo (t. y. nuo 2017 m. sausio 1 d.). Seimui pritarus minėti pataisai, atsirado teisinis pagrindas skirti ir mokėti išmoką gimus vienu metu daugiau kaip vienam vaikui ir už iki 2017 m. sausio 1 d. gimusius vaikus, kuriems dar nėra sukakę 2 metai.

Įstatymas nustato, kad kai vienu metu gimsta 2 vaikai, skiriama 4 bazinių socialinių išmokų dydžio (1 BSI rodiklio dydis – 38 eurai) išmoka per mėnesį, o vienu metu gimus daugiau nei 2 vaikams, išmokos dydis atitinkamai didinamas 4 bazinių socialinių išmokų dydžiu.

2017 m. kovo 30 d. Seime priimti Respublikos Prezidentės pateiktų įstatymų projektų pakeitimai: **Darbo kodekso patvirtinimo, įsigaliojimo ir įgyvendinimo įstatymo Nr. XII-2603 1 straipsniu patvirtinto Darbo kodekso 133 ir 134 straipsnių pakeitimo įstatymo Nr. XIII-243, Socialinių paslaugų įstatymo Nr. X-493 2, 9, 18, 19, 34 straipsnių pakeitimo ir Įstatymo papildymo 19¹ straipsniu įstatymo Nr. XIII-246, Išmokų vaikams įstatymo Nr. I-621 1, 3, 8, 12, 13 straipsnių, Trečiojo skirsnio pavadinimo pakeitimo ir įstatymo papildymo 8¹ straipsniu įstatymo Nr. XIII-244, Ligos ir motinystės socialinio draudimo įstatymo Nr. IX-110 5, 20, 22, 23 ir 24 straipsnių pakeitimo įstatymo Nr. XIII-245 bei Civilinio kodekso 3.172, 3.176, 3.180, 3.183, 3.210, 3.212, 3.217, 3.219, 3.222, 3.223, 3.224, 3.243, 3.249, 3.250, 3.252, 3.253, 3.254, 3.256, 3.257, 3.262, 3.264, 3.265, 3.266, 3.267, 3.269, 3.271, 3.274 straipsnių pakeitimo ir Kodekso papildymo 3.276¹ straipsniu įstatymo Nr. XIII-241, Civilinio proceso kodekso 83, 404, 407 ir 504 straipsnių pakeitimo įstatymo Nr. XIII-242 ir Valstybės garantuojamos teisinės pagalbos įstatymo Nr. VIII-1591 12, 13 ir 22 straipsnių pakeitimo įstatymo Nr. XIII-247**. Šiais įstatymų pakeitimais siekiama užtikrinti vaikų saugumą šeimose, skatinti institucijas imtis priemonių, sudarant sąlygas vaikui augti saugioje aplinkoje, vaikus auginančioms šeimoms teikti

realią pagalbą (per socialines paslaugas, teisinę pagalbą ir kt.). Taip pat siekiama sudaryti sąlygas, kad daugiau asmenų turėtų galimybę įsivaikinti ir globoti vaikus. Įteisinta nauja vaikų globos forma (alternatyvi globai institucijoje) – vaikų globa globos centre. Tuo būdu siekiama užtikrinti, kad vaikai, netekę tėvų globos, galėtų augti šeimos aplinkoje, o ne globos įstaigoje. Nustatyta, kad globos centras yra atsakingas už budinčių globotojų veiklą, kurie bet kuriuo paros metu turėtų būti pasirengę priimti vaikus priežiūrai savo šeimoje.

Priimti teisės aktų pakeitimai įsigalios 2018 m. sausio 1 d.

2017 m. balandžio 20 d. Seime priimtas **Paramos mirties atveju įstatymo Nr. I-348 2, 5 straipsnių ir priedo pakeitimo įstatymas Nr. XIII-302 ir Išmokų vaikams įstatymo Nr. I-621 1, 2 straipsnių ir priedo pakeitimo įstatymas Nr. XIII-303**. Pirmuoju įstatymu nustatyta, kad bus mokama laidojimo pašalpa mirus užsieniečiams, kuriems buvo išduotas leidimas dirbti sezoninį darbą Lietuvos Respublikoje, ir užsieniečiams, kuriems buvo išduotas leidimas laikinai gyventi Lietuvos Respublikoje kaip perkeltiems įmonės viduje. Antruoju įstatymu nustatyta, kad užsieniečiams, kuriems leidimas laikinai gyventi Lietuvos Respublikoje išduotas kaip perkeltiems įmonės viduje ne trumpesniam kaip 9 mėnesių laikotarpiui, bus mokama išmoka vaikui. Šiomis pataisomis minėtiems asmenims sudaromos vienodos su Lietuvos Respublikos piliečiais sąlygos gauti šias išmokas bei užtikrinamas Europos Sąjungos teisės aktų suderinamumas su nacionaline teise. Pataisomis į nacionalinius teisės aktus perkeliamos 2014 m. vasario 26 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2014/36/ES dėl trečiųjų šalių piliečių atvykimo ir buvimo tikslu dirbti sezoniniais darbuotojais sąlygų ir 2014 m. gegužės 15 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2014/66/ES dėl bendrovės viduje perkeliamų trečiųjų šalių piliečių atvykimo ir apsigyvenimo sąlygų nuostatos. Dalis įstatymo nuostatų įsigaliojo jį paskelbus, dalis – 2017 m. birželio 1 d.

2017 m. balandžio 20 d. Seimas priėmė **Ligos ir motinystės socialinio draudimo įstatymo Nr. IX-110 6 ir 10 straipsnių pakeitimo įstatymą Nr. XIII-299**, kuriuo patikslintas naujų motinystės, tėvystės bei vaiko priežiūros socialinio draudimo išmokų (už antrą vaiką) skaičiavimas. Nustatyta, kad nauja motinystės socialinio draudimo išmoka (už antrą vaiką) skaičiuojama pagal asmens kompensuojamąjį uždarbį, apskaičiuotą teisės į ankstesnę (pirmesnę) motinystės pašalpą (motinystės išmoką) dieną, jo neribojant maksimaliu kompensuojamojo uždarbio dydžiu. Taip pat nustatyta, kad nauja tėvystės ar vaiko priežiūros socialinio draudimo išmoka skaičiuojama pagal faktinį asmens kompensuojamą darbo uždarbį, apskaičiuotą teisės į atitinkamą ankstesnę (pirmesnę) tėvystės ar vaiko priežiūros išmoką, dieną, taikant su vidutiniu darbo užmokesčiu susietą maksimalų

kompensuojamojo uždarbio dydį (koks nustatytas Ligos ir motinystės socialinio draudimo įstatymo redakcijoje, įsigaliojusioje 2017-01-01).

Įstatyme numatytas išmokų perskaičiavimas ir susidariusio skirtumo išmokėjimas asmenims, nuo 2016 m. kovo 15 d. iki šio įstatymo įsigaliojimo įgijusiems teisę gauti motinystės pašalpą (motinystės išmoką) ir asmenims, nuo 2017 m. sausio 1 d. iki šio įstatymo įsigaliojimo įgijusiems teisę gauti tėvystės ir vaiko priežiūros išmoką, apskaičiuotas taikant kompensuojamąjį uždarbį, apribotą maksimaliu kompensuojamojo uždarbio dydžiu, galiojusių teisės į atitinkamą pirmesnę pašalpą atsiradimo dieną.

Priimtu įstatymu užtikrintas neapribotų maksimaliu dydžiu motinystės išmokų apskaičiavimas ir mokėjimas visiems asmenims, įgijusiems teisę gauti šias išmokas nuo Konstitucinio Teismo 2016 m. kovo 15 d. nutarimo Nr. KT8-N5/2016 priėmimo, taip pat naujų (už antrą vaiką) tėvystės ir vaiko priežiūros išmokų apskaičiavimas ir mokėjimas taikant tuos pačius maksimalius apribojimus, kaip ir išmokoms, skiriamoms nuo 2017 m. sausio 1 d.

2017 m. balandžio 20 d. Seimas priėmė **Ligos ir motinystės socialinio draudimo įstatymo Nr. IX-110 10 straipsnio pakeitimo įstatymą Nr. XIII-300**. Įstatyme nustatyta, kad ligos socialinio draudimo išmoką turi teisę gauti apdraustas ligos ir motinystės socialiniu draudimu ir turintis nustatytą stažą senelis (senelė), kai slaugo sergantį vaiką iki keturiolikos metų. Taip pat šią teisę apdraustieji seneliai įgyja ir tais atvejais, kai slaugo stacionare ar (ir) medicininės reabilitacijos ir sanatorinio gydymo įstaigoje sergantį iki septynerių metų vaiką bei kai slaugo stacionare, ambulatoriškai ar (ir) medicininės reabilitacijos ir sanatorinio gydymo įstaigoje vaiką iki aštuoniolikos metų, sergantį sunkiomis ligomis. Įstatymas įsigalioja 2018 m. sausio 1 d.

Įstatymu užtikrinus socialinio draudimo garantijas didesniajam artimųjų asmenų, slaugančių vaikus, ratui, bus geriau užtikrinta vaikų teisė naudotis ligų gydymo ir sveikatos atstatymo priemonėmis.

2017 m. balandžio 20 d. Seimas priėmė **Europos darbo tarybų įstatymo Nr. IX-2031 1, 3, 7, 13, 16 straipsnių ir Įstatymo priedo pakeitimo įstatymą Nr. XIII-301**.

Įstatymo tikslas – užtikrinti Lietuvos Respublikos Europos darbo tarybų įstatymo nuostatų suderinamumą su Europos Sąjungos teisės aktų reikalavimais, panaikinti išimtis, taikomas jūrų laivų įgulų nariams, sudaryti sąlygas jūrų laivų įgulų nariams naudotis jų teisėmis į konsultavimą bei informavimą ir suderinti Darbo kodekso nuostatas su Europos darbo tarybų įstatymo nuostatomis. Šiuo įstatymu į nacionalinę teisę yra perkeliama 2015 m. spalio 6 d. Europos Parlamento ir Tarybos

direktyvos (ES) 2015/1794, kuria iš dalies keičiamos Europos Parlamento ir Tarybos direktyvų 2008/94/EB, 2009/38/EB ir 2002/14/EB bei Tarybos direktyvų 98/59/EB ir 2001/23/EB nuostatos, susijusios su jūrininkais.

2017 m. gegužės 23 d. Seime priimtas **Piniginės socialinės paramos nepasiturintiems gyventojams įstatymo Nr. IX-1675 7 ir 11 straipsnių pakeitimo įstatymas Nr. XIII-373**. Įstatymu buvo sudarytos palankesnės sąlygos nepasiturintiems gyventojams gauti būsto šildymo išlaidų kompensaciją, panaikinus pridėtinės vertės mokesčio lengvatą šildymui. Nustatyta, kad bendrai gyvenantiems asmenims arba vienam gyvenančiam asmeniui šildymo sezono metu už normatyvinį būsto plotą bus kompensuojama didesnė būsto šildymo išlaidų dalis, t.y. viršijanti ne 20, o 10 procentų skirtumo tarp bendrai gyvenančių asmenų arba vieno gyvenančio asmens pajamų ir valstybės remiamų pajamų bendrai gyvenantiems asmenims arba vienam gyvenančiam asmeniui dydžio. Įstatymas įsigaliojo 2017 m. birželio 1 d.

2017 m. birželio 1 d. Seime priimtas **Lietuvos šaulių sąjungos įstatymo Nr. VIII-375 12, 26 ir 36 straipsnių pakeitimo įstatymas Nr. XIII-404**.

Šiuo įstatymu suderintos sąvokos su jau galiojančiu Biudžetinių įstaigų darbo apmokėjimo įstatymu, kuris iš esmės nustato visą atlyginimo mokėjimo mechanizmą biudžetinėms įstaigoms. Taip pat atsižvelgiant į Konstitucinio Teismo 2015 m. rugsėjo 29 d. nutarimą Nr. KT26-N15/2015, į šį įstatymą yra perkelti algų dydžių nustatymo principai iš Vyriausybės 1993 m. liepos 8 d. nutarimo Nr. 511 (galiojusio iki 2017 m. sausio 1 d.). Įstatymo įsigaliojimo data – 2017 m. birželio 10 d.

2017 m. birželio 6 d. Seimas priėmė **Darbo kodekso patvirtinimo, įsigaliojimo ir įgyvendinimo įstatymo Nr. XII-2603 1 straipsniu patvirtinto Darbo kodekso 21, 23, 31, 32, 38, 40, 41, 43, 48, 52, 53, 57, 63, 65, 71, 72, 73, 75, 76, 79, 112, 114, 115, 117, 120, 127, 144, 147, 168, 169, 171, 179, 181, 185, 195, 197, 204, 209, 217, 221, 237, 240, 241, 242 ir 250 straipsnių pakeitimo įstatymą Nr. XIII-413** ir jį lydinčiuosius **Darbo kodekso patvirtinimo, įsigaliojimo ir įgyvendinimo įstatymo Nr. XII-2603 2 ir 6 straipsnių pakeitimo įstatymą Nr. XIII-414** ir **Valstybinio socialinio draudimo įstatymo Nr. I-1336 pakeitimo įstatymo Nr. XII-2508 1 ir 2 straipsnių pakeitimo įstatymo XIII-139 6 ir 12 straipsnių pakeitimo įstatymą Nr. XIII-415**.

Įstatymų tikslas – pakeisti dar neįsigaliojusio Darbo kodekso nuostatas, kurios parengtos atsižvelgiant į įvairių visuomenės grupių pastabas ir siūlymus dėl 2017 m. liepos 1 d. įsigaliosiančio

naujos redakcijos Darbo kodekso. Įstatymų projektai parengti pagal Trišalėje taryboje socialinių partnerių pasiektus susitarimus.

Pataisytame Darbo kodekse yra įtvirtintos darbuotojo ir darbdavio darbinį teisnumą ir veiksnumą apibrėžiančios nuostatos. Įstatyme numatytas reikalavimas konsultuotis su darbuotojų atstovais įvedant suminę darbo laiko apskaitą bei įtvirtinta nuostata, kad suminės darbo laiko apskaitos atveju maksimalus darbo laikas gali būti 52 valandos be papildomo darbo ir netaikant šio maksimalaus darbo laiko budėjimui. Įstatymu nustatomas darbo laiko apskaitos tvarkymas visiems darbuotojams, išskyrus darbuotojus, dirbančius nekintančios darbo dienos (pamainos) trukmės ir darbo dienų per savaitę skaičiaus darbo laiko režimu; įtvirtintos kompensacijos darbuotojams, kurių darbas yra kilnojamojo pobūdžio arba susijęs su kelionėmis. Darbo kodekso pataisomis nustatyta, kad jeigu darbovietėje yra darbdavio lygmeniu veikianti profesinė sąjunga, kurios nariais yra daugiau kaip trečdalis visų darbdavio darbuotojų, darbo taryba nesudaroma, o profesinė sąjunga įgyja visus darbo tarybos įgaliojimus ir vykdo visas šio kodekso darbo tarybai priskirtas funkcijas.

Įstatymu Nr. XIII-415 nustatyta, kad nuo 2017 m. liepos 1 d. nuo išmokų, skirtų kompensuoti išlaidas darbuotojams, kurių darbas susijęs su važiavimu arba yra kilnojamojo pobūdžio, socialinio draudimo įmokos nebūtų skaičiuojamos.

2017 m. birželio 6 d. Seimas priėmė **Užimtumo įstatymo Nr. XII-2470 12, 13, 20, 22, 23, 24, 25, 26, 29, 31, 32, 35, 36, 37, 39, 40, 41, 42, 46, 48, 56, 57, 58, 60 straipsnių pakeitimo ir Įstatymo papildymo 39¹ straipsniu įstatymą Nr. XIII-416**. Įstatymo pataisos priimtos siekiant pagerinti darbo netekusių asmenų integraciją į darbo rinką. Įstatyme įtvirtintas neformaliojo švietimo ir savišvietos būdu įgytų kompetencijų pripažinimas; leista įsidarbinimo galimybių vertinimo paslaugas teikti ne tik bedarbiams, bet ir kitiems darbo ieškantiems asmenims; nustatyta galimybė paramos judumui priemonėje dalyvauti ir darbdaviui, įdarbinusiam teritorinės darbo biržos siunčiamą bedarbį ir patiriančiam bedarbio vežimo į darbo vietą išlaidas, bei asmenims, dalyvaujantiems stažuotėje; sumažinta sankcijų našta bedarbio statusą praradusiems asmenims, nepanaikinant jų registracijos teritorinėje darbo biržoje; praplėstas institucijų, galinčių skirti baudas už nelegalų, nedeklaruotą darbą ir nedeklaruotą savarankišką veiklą, ratas; asmenys, kuriems suteiktas pabėgėlio statusas, taip pat papildoma ar laikinoji apsauga, galės būti priskirti prie papildomai darbo rinkoje remiamų asmenų, o siekiant užtikrinti jų integraciją į darbo rinką – galės būti taikoma įdarbinimo subsidijuojant priemonė.

2017 m. birželio 6 d. Seimas priėmė **Nedarbo socialinio draudimo įstatymo Nr. IX-1904 pakeitimo įstatymo Nr. XII-2471 1 straipsnio pakeitimo įstatymą Nr. XIII-417**. Priimtu įstatymu padidintas apdraustųjų, turinčių teisę gauti nedarbo draudimo išmokas, skaičius ir pailginta šios išmokos mokėjimo trukmė. Nuo 2017 m. liepos 1 d. teisei į nedarbo draudimo išmoką reikalaujamas 12 mėnesių nedarbo draudimo stažas galės būti įgytas per 30, o ne per 24 mėnesius. Nedarbo draudimo išmokos asmenims, įgijusiems reikalaujamą nedarbo draudimo stažą, bus mokamos 9 mėnesius, šios išmokos mokėjimo trukmės nediferencijuojant pagal nedarbo draudimo stažą, įgytą iki įsiregistravimo teritorinėje darbo biržoje dienos.

2017 m. birželio 6 d. **Gyventojų pajamų mokesčio įstatymo Nr. IX-1007 17 ir 38 straipsnių pakeitimo įstatymo Nr. XII-2502 1 straipsnio pakeitimo įstatymą Nr. XIII-418**. Priimtu įstatymu pakeistas ankstesnio Seimo sprendimas apmokestinti gyventojų pajamų mokesčiu nedarbo socialinio draudimo išmokas.

2017 m. birželio 8 d. Seime **priimtas Valstybinių pensijų įstatymo Nr. I-730 4 straipsnio pakeitimo įstatymas Nr. XIII-429**.

Siekiant užtikrinti vienodą sportininkų be negalios ir su negalia rezultatų įvertinimą už Lietuvos vardo garsinimą, sporto skatinimą ir populiarinimą, šiuo įstatymu įtvirtinta parolimpinių ir kurčiųjų žaidynių čempionų teisė į atitinkamas valstybines pensijas: parolimpinių ir kurčiųjų žaidynių čempionams (aukso medaliai laimėtojams) bus skiriama pirmojo laipsnio valstybinė pensija, o parolimpinių žaidynių bei kurčiųjų žaidynių prizininkams (sidabro, bronzos medalių laimėtojams) - antro laipsnio valstybinė pensija.

Šis įstatymas, išskyrus šio straipsnio 2 dalį, įsigalioja 2018 m. sausio 1 d

2017 m. birželio 15 d. Seime priimti susiję įstatymai: **Neįgaliųjų socialinės integracijos įstatymo Nr. I-2044 1 straipsnio pakeitimo įstatymas Nr. XIII-445, Išmokų vaikams įstatymo Nr. I-621 1 ir 4 straipsnių pakeitimo įstatymas Nr. XIII-446, Paramos mirties atveju įstatymo Nr. I-348 5 straipsnio pakeitimo įstatymas Nr. XIII-447, Piniginės socialinės paramos nepasiturintiems gyventojams įstatymo Nr. IX-1675 1 straipsnio pakeitimo įstatymas Nr. XIII-448, Šalpos pensijų įstatymo Nr. I-675 1, 4 ir 7 straipsnių pakeitimo įstatymas Nr. XIII-449 ir Tikslinių kompensacijų įstatymo Nr. XII-2507 1 ir 3 straipsnių pakeitimo įstatymas Nr. XIII-450**. Šiais įstatymais suvienodintos sąlygos pabėgėlio statusą ir papildomą apsaugą turintiems užsieniečiams gauti valstybės teikiamą paramą. Įstatymų pagrindinis tikslas – nustatyti, kad šių

įstatymų nuostatos būtų taikomos pabėgėlio statusą ir papildomą apsaugą gavusiems asmenims. Taip pat Šalpos pensijų įstatyme nustatyta, kad šalpos pensijos skiriamos ir mokamos asmenims, kurie privalomai draudžiami valstybiniu socialiniu draudimu pagal Valstybinio socialinio draudimo įstatymą. Išmokų vaikams, Šalpos pensijų ir Tikslinių kompensacijų įstatymuose nustatytas teisinis pagrindas socialinės apsaugos ir darbo ministrui nustatyti valstybės biudžeto lėšų išmokoms vaikams, šalpos išmokoms ir tikslinėms kompensacijoms mokėti paskirstymo, pervedimo, naudojimo, atsiskaitymo ir kontrolės tvarką. Dalis įstatymų nuostatų įsigaliojo juos paskelbus, kitos įsigalios 2017 m. spalio 1 d. ir 2018 m. sausio 1 d.

2017 m. liepos 4 d. priimtas **Valstybės ir savivaldybių įstaigų darbuotojų darbo apmokėjimo įstatymo Nr.XIII-198 17 straipsnio pakeitimo įstatymas Nr. XIII-599.**

Siekiant leisti išsamiai ir atsakingai išdiskutuoti bei sukurti etatinę mokytojų darbo apmokėjimo sistemą, kad finansiškai nenukentėtų nei vienas darbuotojas ir nebūtų dirbtinai didinama socialinė įtampa, šiuo įstatymu nukeliama nuostatų, kurios susijusios su mokytojų, pagalbos mokiniui specialistų, mokyklų vadovų, jų pavaduotojų ugdymui, ugdymą organizuojančių skyrių vedėjų darbo apmokėjimu, įsigaliojimo data iki 2018 m. rugsėjo 1 d.

Įstatymo įsigaliojimo data – 2017 m. liepos 14 d.

2.2. EUROPOS SĄJUNGOS (ES) REIKALŲ SVARSTYMAS IR SPRENDIMAS

2017 m. kovo 22 d. posėdyje kaip specializuotas Socialinių reikalų ir darbo komitetas, apsvarstęs Europos Komisijos (toliau – EK) komunikatą Europos Parlamentui, Tarybai, Europos Centriniam bankui ir Euro grupei „2017 m. Europos semestras. Struktūrinių reformų pažangos vertinimas, makroekonominio disbalanso prevencija ir naikinimas ir pagal Reglamentą (ES) Nr. 1176/2011 atliktų nuodugnių apžvalgų rezultatai (SWD(2017)67 galutinis - SWD(2017)93 galutinis), (Nr. KOM(2017)90 galutinis) (Nr. ES-17-31), Vyriausybės pateiktai Lietuvos Respublikos (toliau – LR) pozicijai pritarė iš esmės ir pasiūlė pataisyti šios pozicijos formuluotes.

Šioje iniciatyvoje konstatuojama, kad Europos ekonomika stabiliai atsigauna po krizės ir jos atsigavimas prisideda prie pozityvių darbo rinkos tendencijų. Komunikate apibendrinama reformų įgyvendinimo ir ES valstybių narių ekonomikos disbalanso mažinimo pažanga. Komunikate pateiktas:

- ekonominis ir socialinis kontekstas;
- konkrečioms ES valstybėms narėms skirtų rekomendacijų pažanga;

- makroekonominio disbalanso šalinimas (pastebima, kad darbo rinkose atsigavimas jau juntamas, tačiau problemos, tokios kaip ilgalaikis nedarbas ir mažas našumas, nenyksta);

- ES valstybių narių reformos (siekdamos remti investicijas ir didinti užimtumą bei socialinį teisingumą, ES valstybės narės paskelbė ir įgyvendino daug mokesčių reformų. Naujos politikos priemonės turi būti kuriamos ir įgyvendinamos glaudžiai bendradarbiaujant su socialiniais partneriais siekiant, kad atsakomybę prisiimtų platus suinteresuotųjų subjektų ratas. Apžvelgtas investicijų skatinimas, struktūrinių reformų vykdymas ir atsakingos fiskalinės politikos užtikrinimas. Iš struktūrinių reformų išskirtos reformos, kuriomis tobulinamos darbo rinkų ir socialinės apsaugos sistemos (daug ES valstybių narių, spręsdamos segmentuotų darbo rinkų problemą, įgyvendino svarbias užimtumo apsaugos teisės aktų reformas. Keletas ES valstybių narių ėmėsi veiksmų tobulinti darbo užmokesčio nustatymo sistemas. Nepaisant kai kurių ES valstybių narių reformų siekiant mažinti darbo apmokestinimą, daugumoje jų darbo jėgos mokesčių pleištas lieka didelis. Keliose ES valstybėse narėse kai kurių grupių dalyvavimas darbo rinkoje tebėra problemiškas. ES valstybės narės turi užtikrinti, kad visiems jaunuoliams, įskaitant nekvalifikuotus, būtų pagerintos galimybės dalyvauti darbo rinkoje. Socialinės apsaugos sistemų modernizavimas yra būtinas siekiant užtikrinti jų tvarumą bei veiksmingumą ir sąsajas su darbo rinka. Keliose ES valstybėse narėse yra poreikis suderinti mokesčių sistemas ir minimalios socialinės apsaugos sistemas) ir konkurencingumui palankios reformos. Dėl atsakingos fiskalinės politikos užtikrinimo atkreiptas dėmesys į tai, kad pensijų ir sveikatos priežiūros sistemų pertvarkymas gali pagerinti viešųjų finansų kokybę, nes jų vidutinio laikotarpio ir ilgalaikis tvarumas kelia rimtų problemų, turint omenyje didelį įsiskolinimą ir visuomenės senėjimą; daugelio valstybių narių pensijų sistema pernai įvardyta kaip probleminė);

- numatyti tolesni žingsniai (EK ir toliau palaikys konstruktyvų dialogą su ES valstybėmis narėmis. Tikimasi, kad valstybės narės glaudžiai bendradarbiaus su nacionaliniais parlamentais ir socialiniais partneriais ir užtikrins, kad atsakomybę už reformų procesą prisiimtų platus suinteresuotųjų subjektų ratas).

Kartu apsvarstęs ir EK tarnybų darbinį dokumentą „Šalies ataskaita. Lietuva 2017“ (Nr. SWD(2017)80 galutinis) (Nr. ES-17-31), pridedamą prie aukščiau minėto komunikato, Socialinių reikalų ir darbo komitetas pritarė Vyriausybės pateiktai Lietuvos Respublikos pozicijai.

Šis dokumentas – tai EK pateiktas išsamus Lietuvos ekonominis vertinimas (vertinamos visos ES valstybės narės). Dokumente pateikiamas EK vertinimas apie šalių bendrą ekonominę situaciją, 2016 m. skirtų Tarybos rekomendacijų įgyvendinimą, struktūrinių reformų vykdymą. Tarp pagrindinių Lietuvos ekonominės situacijos vertinimų išskirta tai, kad:

- situacija Lietuvos darbo rinkoje ir toliau gerėja. Nedarbo lygis 2016 m. krito iki 7,9 proc., kas yra ženkliai mažiau nei Europos Sąjungos vidurkis. Vidutinis darbo užmokestis sparčiai auga ir 2016 m. pasiekė 771 EUR;

- toliau mažėja darbingo amžiaus gyventojų skaičius dėl neigiamo natūralaus gyventojų prieaugio, bendros sveikatos būklės blogėjimo ir emigracijos;

- gyventojų dalis, kuriai gresia skurdas arba socialinė atskirtis, 2015 m. padidėjo iki 29,3 proc. ir tai yra penktas didžiausias skaičius tarp ES šalių. Taip pat smarkiai išaugo pajamų nelygybė. Tai taip pat yra viena iš didžiausių nelygybių ES;

- švietimo ir profesinio mokymo pasiūla ne visada atitinka darbo rinkos poreikius, o tai daro neigiamą poveikį darbo jėgos kokybei bei darbo užmokesčiui. Lietuvos švietimo sistema negeba adaptuotis prie sparčiai mažėjančio mokinių ir studentų skaičiaus. Žemas užmokestis ir limituotos profesinio tobulėjimo galimybės vis dar išlieka priežastimi, kodėl mokytojo profesija nėra patraukli tarp jaunų žmonių. Suaugusiųjų mokymasis išlieka žemas – tik 5,8 proc., lyginant su ES vidurkiu – 10,7 proc. Nepaisant aukšto trečiosios studijų pakopas baigusių skaičiaus, aukštos kvalifikacijos darbuotojų trūkumas yra itin ženklus;

Vertinant 2016 m. skirtų Tarybos rekomendacijų įgyvendinimą, EK nuomone, Lietuva pasiekė tam tikrą pažangą: fiskalinės ir mokesčių politikos srityje pasiekta tam tikra pažanga (ženkli pažanga sumažinti mokesčių naštą mažas pajamas gaunantiems asmenims; tam tikra pažanga perkeliant mokesčių naštą kitiems šaltiniams, kurių apmokestinimas mažiau kenkia augimui, ir gerinant mokesčių surinkimą); žmogiškųjų išteklių srityje Lietuva pasiekė tam tikrą pažangą (nedidelė pažanga stiprinant investicijas į žmogiškąjį kapitalą; tam tikra pažanga stiprinant aktyvios darbo rinkos politiką ir socialinio dialogo svarbą, gerinant sveikatos priežiūros sistemą ir nedarbo pašalpų ir socialinės paramos aprėptį).

2017 m. balandžio 12 d. posėdyje kaip specializuotas Socialinių reikalų ir darbo komitetas, apsvarstęs Europos Komisijos „Baltąją knygą dėl Europos ateities. Kokia ES 27 bus 2025 m.? Apmąstymai ir scenarijai“ (Nr. KOM(2017)2025 galutinis) (Nr. ES-17-44), iš esmės pritarė Vyriausybės siūlomai Lietuvos Respublikos pozicijai ir pasiūlė ją papildyti, iš esmės pasisakydamas už penktąjį scenarijų.

Ši iniciatyva yra EK indėlis į diskusiją dėl ES ateities, minint Romos sutarties 60-metį. Baltojoje knygoje pateikti penki galimi scenarijai dėl tolimesnės ES raidos iki 2025 m.:

- 1) dabartinės politikos tęsimas;
- 2) prioritetas vieningai rinkai;

3) norintys gali daryti daugiau, ES nevaržo valstybių narių ar jų grupių glaudžiau bendradarbiauti atskirose srityse;

4) daryti mažiau, bet siekiant didesnio efektyvumo;

5) daryti daugiau visiems kartu visose politikos srityse. Sprendimai ES lygiu turėtų būti priimami ir įgyvendinami greičiau. Išlaikant papildomumą su NATO, sukuriama Europos gynybos sąjunga, plėtojama Ekonominė ir pinigų sąjunga, ES27 toliau imasi lyderės vaidmens kovos su klimato kaita srityje, stiprinamas ES vaidmuo Europos kaimynystės, vystomojo bendradarbiavimo ir humanitarinės pagalbos srityse, siekiama energetikos, skaitmeninės, paslaugų vidaus rinkos užbaigimo, siekiama didesnio koordinavimo ir priežiūros socialinės, mokesčių, fiskalinės politikos, finansinių paslaugų srityse, siekiama sisteminio bendradarbiavimo sienų apsaugos, prieglobsčio politikos, kovos su terorizmu srityse.

2017 m. balandžio 19 d. posėdyje kaip specializuotas Socialinių reikalų ir darbo komitetas, apsvaustęs EK ataskaitą Europos Parlamentui ir Tarybai dėl Reglamento (EB) Nr. 561/2006 dėl tam tikrų su kelių transportu susijusių socialinių teisės aktų suderinimo ir Direktyvos 2002/15/EB dėl asmenų, kurie verčiasi mobiliąja kelių transporto veikla, darbo laiko organizavimo įgyvendinimo 2013-2014 m. (28-oji Komisijos ataskaita dėl socialinės teisės aktų, susijusių su kelių transportu, įgyvendinimo) (Nr. KOM(2017)117 galutinis) (Nr. ES-17-37), pritarė Vyriausybės pateiktai Lietuvos Respublikos pozicijai.

Ataskaitos tikslas - pateikti apžvalgą, kaip ES valstybės narės įgyvendina keturis tarpusavyje susijusius teisės aktus, kuriais nustatytos kelių transporto sektoriaus socialinės taisyklės ir jų vykdymo užtikrinimo tvarka, t. y. Reglamentas (EB) Nr. 561/2006, kuriuo nustatomos profesionaliems vairuotojams taikomos vairavimo trukmių, pertraukų ir poilsio laiko taisyklės, Direktyva 2006/22/EB, kuria nustatomi šių taisyklių vykdymo užtikrinimui taikomi minimalūs reikalavimai, Tarybos Reglamentas (EEB) Nr. 3821/85 dėl tachografų įrangos (pagrindinės priemonės, skirtos vairuotojų atitikčiai socialinėms taisyklėms tikrinti) ir Direktyva 2002/15/EB, kuria nustatomos papildomos nuostatos dėl asmenų, kurie verčiasi mobiliąja kelių transporto veikla, darbo laiko organizavimo. Ataskaita taip pat siekiama atkreipti dėmesį į pagrindinius sunkumus, su kuriais susiduriama užtikrinant galiojančių taisyklių vykdymą ir jų taikymą. Ataskaitoje nagrinėjamas 2013 m. sausio 1 d. - 2014 m. gruodžio 31 d. laikotarpis. Joje daugiausia remiamasi nacionalinėmis ataskaitomis. Ataskaitoje aptariami įvairūs socialinių teisės aktų įgyvendinimo aspektai: apibendrinama pateiktų nacionalinių duomenų kokybė ir pateikimo terminų laikymasis; pateikiama išsami nacionalinių kiekybinių duomenų, susijusių su atliktais patikrinimais ir nustatytais pažeidimais, analizė; bendrais bruožais apibūdinama, kaip valstybės narės įgyvendino Direktyvą

2002/15/EB (reglamentuoja tinkamas pertraukas darbo laiku, maksimalų vidutinį savaitės darbo laiką ir naktinį darbą); pateikiamos pagrindinės išvados apie visų ES valstybių narių 2013–2014 m. laikotarpiu padaryta ES socialinių taisyklių, taikomų kelių transporto sektoriuje, įgyvendinimo ir vykdymo užtikrinimo pažangą.

2017 m. gegužės 24 d. posėdyje kaip specializuotas Socialinių reikalų ir darbo komitetas svarstė Europos Komisijos komunikatą „Vaikų migrantų apsauga“ (Nr. KOM(2017)211 galutinis) (Nr. ES-17-58), vienuoliktąjį perkėlimo Europos Sąjungoje ir perkėlimo į Europos Sąjungą ataskaitą (Nr. KOM(2017)212 galutinis) (Nr. ES-17-59) bei išklusė Vidaus reikalų ministerijos atstovų pateiktą informaciją apie naujausią - dvyliktąjį - ataskaitą (Nr. KOM(2017)260 galutinis) (Nr. ES-17-74).

Komunikatu siekiama šalinti pagrindines vaikų migracijos priežastis ir apsaugoti migracijos maršrutais keliaujančius vaikus, greitai ir išsamiai nustatyti atvykusių vaikų tapatybę bei suteikti apsaugą, užtikrinti tinkamas vaikų priėmimo sąlygas, greitai nustatyti statusą ir veiksmingai įgyvendinti procedūrines garantijas, užtikrinti ilgalaikius sprendimus ir ankstyvos integracijos priemonės. Komiteto nariai domėjosi, ar ES mastu ketinama iš esmės peržiūrėti vaikų migrantų klausimo teisinį reguliavimą ir ar įvertinama tai, kad teroro išpuolius gali įgyvendinti nelydimi vaikai migrantai.

Ataskaitose pateikta naujausia informacija, įgyvendinant perkėlimo ES ir į ES programas, nurodant trūkumus ir dar neatliktus veiksmus, kurių turi būti imtasi siekiant įgyvendinti abiejų programų įsipareigojimus. Didesnių ES valstybių narių pastangų dėka 2017 m. ES perkelta beveik tiek pat asmenų, kiek per visus 2016 m. Valstybės narės į ES perkėlė daugiau nei du trečdalius viso pagal ES programą sutarto skaičiaus. Tačiau kai kurios ES valstybės narės, nepaisydamos teisinės prievolės, iki šiol nėra perkėlusios nė vieno asmens (Vengrija, Lenkija ir Austrija). Naujausioje ataskaitoje daugiausia dėmesio skiriama įsipareigojimų nevykdančioms ES valstybėms narėms. Šiuo metu į Lietuvą iš Graikijos yra perkelti 267 pabėgėliai, iš Italijos – 17. Komiteto nariai atkreipė dėmesį į tai, kad kai kurios ES valstybės narės neperkelia pabėgėlių, ir klausė, kaip į tai reaguojama.

2017 m. birželio 21 d. posėdyje kaip specializuotas Socialinių reikalų ir darbo komitetas apsvaustė EK komunikatą Europos Parlamentui, Tarybai, Europos Ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui „Dirbančių tėvų ir prižiūriniųjų asmenų profesinio ir asmeninio gyvenimo pusiausvyros palaikymo iniciatyva“ (Nr. KOM(2017)252 galutinis) (Nr. ES-17-64). Komunikate analizuojamos ekonominės ir visuomeninės sąlygos ir dabartiniai uždaviniai; apžvelgiamos atostogos, susitarimai dėl lanksčių darbo sąlygų, priežiūros paslaugos ir ekonominės

paskatos nedirbti; pateikiamas ES požiūris. Jame taip pat įvardijamos prioritetinės veiklos sritys: atostogų dėl šeiminių priežasčių ir susitarimų dėl lanksčių darbo sąlygų modelio tobulinimas ir lyčių pusiausvyra grindžiamas naudojimasis jais; vaikų priežiūros ir ilgalaikės priežiūros kokybės gerinimas ir įperkamumo bei prieinamumo didinimas; ekonominių paskatų tėvams ir prižiūrintiesiems asmenims nedirbti mažinimas. Galiausiai pateikiamos išvados ir tolesni veiksmai.

2017 m. birželio 21 d. ir 28 d. posėdžiuose kaip specializuotas Socialinių reikalų ir darbo komitetas apsvarstė EK pasiūlymą dėl Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos „Dėl tėvų ir prižiūrinčiųjų asmenų profesinio ir asmeninio gyvenimo pusiausvyros, kuria panaikinama Tarybos direktyva 2010/18/ES“ (Nr. KOM(2017)253 galutinis) (Nr. ES-17-65). Pasiūlymo tikslas - spręsti nepakankamo moterų dalyvavimo darbo rinkoje problemą ir propaguoti lyčių lygybę dėl galimybių darbo rinkoje: gerinti galimybes naudotis profesinio ir asmeninio gyvenimo derinimo sąlygomis, kaip antai atostogomis ir susitarimais dėl lanksčių darbo sąlygų; skatinti vyrus naudotis atostogomis dėl šeiminių priežasčių ir susitarimais dėl lanksčių darbo sąlygų.

Siūloma nustatyti:

- motinystės atostogos – ne teisėkūros priemonės, kuriomis siekiama griežtinti esamų teisės aktų dėl apsaugos nuo atleidimo iš darbo vykdymo užtikrinimą, išryškinti nėščiųjų atleidimo iš darbo problemą ir pateikti sėkmingo grįžimo į darbą po motinystės atostogų palengvinimo (įskaitant maitinimui krūtimi skirtas patalpas ir pertraukas) politines gaires;

- tėvystės atostogos – nustatoma individuali teisė į 10 darbo dienų trukmės atostogas, apmokamas ne mažesniu kaip nedarbingumo dėl ligos tarifu;

- vaiko priežiūros atostogos – individualios, tėvų tarpusavyje neperduodamos 4 mėn. atostogos, apmokamos ne mažesniu kaip nedarbingumo dėl ligos tarifu, už kiekvieną vaiką iki 12 m; teisė į lankstų atostogų naudojimą (dalimis ar visų);

- prižiūrinčiojo asmens atostogos – nustatoma individuali teisė į 5 darbo dienų per metus trukmės atostogas, apmokamas ne mažesniu kaip nedarbingumo dėl ligos tarifu;

- susitarimai dėl lanksčių darbo sąlygų – iki 12 m. amžiaus vaikų turinčių tėvų ir prižiūrinčiųjų asmenų teisė nustatytam laikotarpiui prašyti lanksčiai nustatyti darbo laiką, darbo grafiką arba darbo vietą. Darbdavys neturi pareigos patenkinti prašymą.

2017 m. birželio 28 d. kaip specializuotas Socialinių reikalų ir darbo komitetas, apsvarstęs EK pasiūlymą dėl Europos Parlamento ir Tarybos Reglamento, kuriuo nustatoma Europos solidarumo korpuso teisinė sistema ir iš dalies keičiami reglamentai (ES) Nr. 1288/2013, (ES) Nr. 1293/2013, (ES) Nr. 1303/2013, (ES) Nr. 1305/2013, (ES) Nr. 1306/2013 ir Sprendimas Nr.

1313/2013/ES (Nr. KOM(2017)262 galutinis) (Nr. ES-17-83), atitikimo subsidarumo principui, neįžvelgė prieštaravimo subsidarumo principui dėl to, kad pasiūlymo teisinis pagrindas yra tinkamas ir pasiūlymo tikslų negalima pasiekti imantis veiksmų nacionaliniu lygmeniu. Komitetas taip pat pritarė Vyriausybės pateiktai Lietuvos Respublikos pozicijai.

Šios iniciatyvos tikslas – stiprinti jaunuolių ir organizacijų dalyvavimą kokybiškoje solidarumo veikloje, prieinamoje visiems jaunuoliams kaip priemonė, kuria jie gali padėti padidinti sanglaudą ir solidarumą Europoje, remti bendruomenes ir spręsti visuomenės problemas. Europos solidarumo korpuso idėja yra stiprinti sanglaudą, puoselėti Europos visuomenės solidarumą ir pasiekti, kad iki 2020 m. prie Europos solidarumo korpuso veiklų prisijungtų 100 000 jaunų europiečių. Europos solidarumo korpusas dėmesį telkia į jaunuolių judėjimo, aktyvaus dalyvavimo visuomeninėje gyvenime, neformaliojo švietimo ir profesinio mokymo skatinimą. Šis korpusas sudarys sąlygas jaunimui dalyvauti įvairioje solidarumo veikloje: savanoriauti ar įgyti profesinės patirties. Europos solidarumo korpuso veiklą sudaro dvi artimai tarpusavyje susijusios sritys: savanoriškos veiklos ir profesinės veiklos. Savanoriškos veiklos projektai sustiprins ir išplės esamą Europos savanoriškos tarnybos programą. Europos solidarumo korpusas remis jaunuolius, kurie nuo 2 iki 12 mėn. bus savanoriais kitoje ES šalyje. Profesinės veiklos srityje jaunimui bus suteikiama darbo, mokomosios arba gamybinės praktikos įvairiuose sektoriuose galimybė, vykdant solidarumo veiklą savo arba kitoje šalyje. Darbas profesinės veiklos projektuose gali trukti nuo 2 iki 12 mėnesių, dirbant visą darbo dieną arba pusę dienos. Europos solidarumo korpusas bus steigiamas palaipsniui, artimai bendradarbiaujant su visų lygių suinteresuotaisiais subjektais.

2.3. KOMITETO PARLAMENTINĖ KONTROLĖ

2017 m. balandžio 12 d. Komitetas, vykdydamas parlamentinę kontrolę, domėjosi **Vaikų išlaikymo fondo** administracijos prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos (toliau – Fondas) veikla. Posėdyje su Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos bei Vaikų išlaikymo fondo atstovais aptartos fondo veikloje iškylančios problemos, domėtasi efektyvesnio skolų išieškojimo iš skolininkų, nemokančių išmokų vaikui išlaikyti, galimybės. Taip pat aptartas naujos redakcijos Lietuvos Respublikos vaikų išlaikymo fondo įstatymas, kuris šio metu tobulinamas Socialinės apsaugos ir darbo ministerijoje, bei diskutuota dėl Fondo administravimo perdavimo Valstybinio socialinio draudimo fondo valdybai, kuri, tikėtina, turėtų didesnes galimybes efektyviau išieškoti skolas iš išmokas vaikams išlaikyti mokėti vengiančių asmenų. Posėdyje pažymėta, kad artimiausiu metu ketinama Seimui pateikti patobulintą Vaikų išlaikymo fondo įstatymo redakciją, kurią Komitetas ketina svarstyti.

2017 m. balandžio 12 d. posėdyje Socialinių reikalų ir darbo komitetas nagrinėjo **Valstybės kontrolės 2017 m. kovo mėn. atlikto audito Nr. VA-P-30-1-4 „Ar užtikrinamas būsto prieinamumas mažas pajamas gaunantiems gyventojams“ rezultatus**. Audito metu vertinta, ar paramos būstui išsinuomoti sistema užtikrina būsto prieinamumą jo laukiantiems asmenims ir šeimoms, ar lėšos ir savivaldybių socialinio būsto fondas valdomi efektyviai, racionaliai ir teisėtai.

Valstybės kontrolės atliktas auditas parodė, kad esamos paramos būstui išsinuomoti formos iš esmės yra neveiksmingos ir neatliepia Lietuvos gyventojų, neturinčių pakankamai lėšų pragyventi ir negalinčių jų gauti savo pastangomis, lūkesčių bei poreikių. Įvertinus socialinio būsto poreikį ir jo laukiančiųjų skaičių, konstatuota, kad miestų savivaldybėse socialinio būsto gali tekti laukti nuo 20 iki 30 metų, o rajonų – nuo 10 iki 20 metų. Socialinį būstą kasmet gauna tik apie 3 proc. jo laukiančių asmenų (šeimų). Valstybės kontrolės nuomone:

- socialiniu būstu gali naudotis asmenys, kurie neturėtų jo gauti;
- naujomis valstybės paramos priemonėmis – būsto nuoma ir išperkamąją būsto nuoma aktyviai (arba iš viso) nesinaudojama;
- socialinio būsto fondo plėtra nėra išskirtos gyventojų grupės, negalinčios savo pastangomis išsinuomoti būstą, ir nenustatyti pažeidžiamumo kriterijai;
- neskatinamos uždirbti didesnes pajamas jaunos šeimos, laukiančios socialinio būsto nuomos;
- socialinio būsto įsigijimui skirtas lėšas savivaldybės naudoja neefektyviai.

Įvertinus Valstybės kontrolės atlikto audito rezultatus ir konstatavus, kad paramos išsinuomoti sistema nėra veiksminga, Komitetas pavedė Socialinės apsaugos ir darbo ministerijai kartu su Lietuvos savivaldybių asociacija kuo skubiau pateikti Komitetui pasiūlymus paramos būstui išsinuomoti sistemai tobulinti; informaciją dėl gautų lėšų panaudojimo savivaldybėse už parduotus savivaldybių būstus bei informaciją, kokia rinkos kaina Vilniaus ir Kauno miestų savivaldybėse parduoti joms priklausę būstai.

Komitetas toliau tęs parlamentinę kontrolę šiuo klausimu.

2017 m. balandžio 19 d. posėdyje Komitetas, vykdydamas parlamentinę kontrolę, domėjosi **vaikų teisių apsaugos situacija šalyje 2016 metais ir svarstė Vaiko teisių apsaugos kontrolieriaus bei Valstybės vaiko teisių apsaugos ir įvaikinimo tarnybos prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos (toliau – Tarnyba) 2016 metų veiklos ataskaitas**.

Laikiniai einanti Tarnybos direktoriaus pareigas Vita Šulskytė Komiteto narius supažindino su situacija vaikų globos (rūpybos) ir įvaikinimo srityje, pažymėdama, kad pagrindinė priežastis dėl kurios 2016 m. vaikams nustatyta globa (rūpyba) lieka nekintanti – tėvų nesirūpinimas, nesidomėjimas vaiku, jo nepriežiūra, netinkamas auklėjimas, fizinio ar psichinio smurto naudojimas. Praėjusiais metais socialinės globos įstaigose globa dažniausiai buvo nustatyta 0–3 metų amžiaus vaikams, o pagrindinis šių įstaigų globotinių amžius 10–17 metų amžiaus vaikai. Kalbant apie smurto prieš vaikus problemą, atkreiptas dėmesys, kad vaikų, galimai patyrusių smurtą, skaičius didėja (2015 m. – 1578, 2016 m. – 2474). Smurtą daugiausiai patyrė 10–14 metų amžiaus vaikai.

V. Šulskytė pažymėjo, kad įvaikinimo statistika pastaraisiais metais išlieka gana stabili. Kaip pagrindinės kliūtys įvaikinant įvardijamos norinčiųjų įsivaikinti keliama lūkesčiai vaikui (amžius, sveikata ar tėvų socialinė kilmė) bei visuomenėje dėl įvaikinimo egzistuojantys mitai. Tarnybos vadovė akcentavo, kad siekiant išsklaidyti šiuos mitus svarbu tinkamai šviesti visuomenę įvaikinimo klausimais.

Vaiko teisių apsaugos kontrolierė Edita Žiobienė atkreipė Komiteto narių dėmesį į tai, kad trūksta prevencinių priemonių mažinant smurto prieš vaikus mastą, vaikams nėra užtikrinama teisė turėti sveiką, emocinį saugumą ir higienos reikalavimus atitinkančią mokymosi vietą, nepakankamai užtikrinamos vaikų su negalia teisės ir kita.

Abiejose ataskaitose atkreipiamas dėmesys į jau ne vienerius metus besitęsiančias vaiko teisių apsaugos ir gerovės užtikrinimo problemas, – socialinių paslaugų tinklo sukūrimo ir kompleksinių paslaugų vaikams bei šeimoms (ypač socialinės rizikos šeimoms), globėjams (rūpintojams), įvaikintojams stoką, taip pat nepakankamą vaiko teisių apsaugos srityje dirbančių asmenų bendradarbiavimą.

Komitetas ketina atsižvelgti į ataskaitose išsakytas pastabas bei pasiūlymus, svarstydamas naujos redakcijos Vaiko teisių apsaugos pagrindų įstatymą.

2017 m. balandžio 26 d. posėdyje Seimo Socialinių reikalų ir darbo komitetas, vykdydamas parlamentinę kontrolę, svarstė **Piniginės socialinės paramos nepasiturintiems gyventojams įstatymo įgyvendinimą**. Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos atstovai informavo Komitetą apie tai, kad nuo 2012 metų mažėja socialinės pašalpos gavėjų, o nuo 2013 metų – būsto šildymo išlaidų ir išlaidų vandeniui kompensacijų gavėjų. Lyginant su 2015 metais, socialinės pašalpos gavėjų skaičius praėjusiais metais sumažėjo 20,5 proc. (tai sudaro 3,1 proc. visų šalies gyventojų), o kompensacijų gavėjų – 10,2 proc. (atitinkamai 4,6 proc.). Išlaidos joms mokėti taip pat sumažėjo. Socialinės pašalpos gavėjų mažėja dėl to, kad asmenys įsidarbina (2016 m. – 43 proc.), nebeatitinka

sąlygų paramai gauti, miršta, emigruoja, gauna nelegalias pajamas ar turi nelegalų darbą ir kt. Daugėja piniginės socialinės paramos, skiriamos savivaldybės administracijos sprendimu (išimties tvarka), gavėjų, o paramos, skiriamos savivaldybės administracijos sprendimu kitais įstatyme nenumatytais atvejais, – mažėja. Piniginei socialinei paramai teikti 2016 m. panaudota 85,9 mln. eurų, arba 37,9 proc. šiai paramai skirtų lėšų. Iš nepanaudotų lėšų kitai socialinei paramai teikti panaudota 77,9 proc. (iš jų daugiausiai – socialinėms paslaugoms teikti ir finansuoti, transporto lengvatoms užtikrinti, socialinių paslaugų įstaigoms išlaikyti), kitoms savivaldybių reikmėms finansuoti – 16,5 proc. (daugiausiai – kreditoriniams ir kt. įsiskolinimams padengti, miestų ir rajonų infrastruktūrai plėtoti bei viešosioms erdvėms ir objektams tvarkyti, švietimo programoms vykdyti), neperskirstyta 5,6 proc. šiai paramai skirtų lėšų. Kitoms savivaldybių reikmėms finansuoti šių lėšų dalis kasmet mažėja. Komitetas buvo informuotas, kad, siekiant didinti piniginės socialinės paramos aprėptį ir adekvatumą, numatoma socialines išmokas susieti su minimaliu vartojimo krepšeliu. Taip pat numatoma tobulinti šį ir kitus įstatymus bei sukurti ir įgyvendinti užimtumo skatinimo ir motyvavimo paslaugų nedirbantiems ir socialinę paramą gaunantiems asmenims modelį.

2017 m. gegužės 31 d. posėdyje Socialinių reikalų ir darbo komitetas išklausė **Valstybės kontrolės informaciją apie 2017 m. vasario 13 d. atlikto valstybinio audito Nr. VA-P-10-1-1 "Žmogiškųjų išteklių valdymas viešojo administravimo institucijose" rezultatus**. Atliktas auditas parodė, kad būtina peržiūrėti žmogiškųjų išteklių valdymo viešajame sektoriuje srities teisinį reguliavimą ir jį tobulinti taip, kad:

- jis būtų aiškus, nuoseklus, skaidrus, panaikintų galimybes skirtingai interpretuoti teisės aktų nuostatas;
- užtikrintų efektyvų ir mažiau kainuojantį viešąjį valdymą;
- būtų vykdoma visų viešajame administravime dalyvaujančių subjektų priežiūra.

2017 m. birželio 14 d. Komitetas tęsė parlamentinę kontrolę dėl **vaikų globos sistemos pertvarkos**. Perėjimo nuo institucinės globos prie šeimoje ir bendruomenėje teikiamų paslaugų tikslas – kurti kompleksiskai teikiamų paslaugų sistemą, kuri sudarytų galimybes kiekvienam vaikui, neįgaliajam ar jo šeimai (globėjams, rūpintojams) gauti individualias, jo poreikius atitinkančias paslaugas ir reikiamą pagalbą bendruomenėje, o kiekvienam likusiam be tėvų globos vaikui augti saugioje ir jo raidai palankioje aplinkoje – biologinėje, o jos nesant – įtėvių ar globėjų šeimoje. Pertvarkos terminas 2014–2020 metai.

Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos bei Valstybės vaiko teisių apsaugos ir įvaikinimo tarnybos atstovai pažymėjo, kad įgyvendinant tvaraus perėjimo nuo institucinės globos prie šeimoje

ir bendruomenėje teikiamų paslaugų sistemos sąlygų sukūrimo šalyje, siekiama įvertinti kiekvieno socialinės globos įstaigos gyventojų individualius poreikius, nustatyti įstaigos darbuotojų motyvaciją bei naujų žinių ar įgūdžių poreikį. Taip pat parengti tiek individualius gyventojų poreikių, tiek įstaigų persitvarkymo planus.

Pažymėta, kad šiuo metu vykdant projektą siekiama įgyvendinti pilotines socialines paslaugas regionuose bei sukurti naujų formų paslaugų metodinį pagrindą. Deja, dalis regionų nėra pateikę pasiūlymų dėl bendruomeninių paslaugų vaikams, likusiems be tėvų globos, sukūrimo. Siekiant užtikrinti socialinių globėjų veiklą, šios paslaugos bus teikiamos Šiaulių, Alytaus, Utenos, Telšių, Vilniaus ir Klaipėdos regionuose, jas teiks 60 asmenų. Tačiau pasiūlymų nėra gauta iš Kauno, Panevėžio, Tauragės ir Marijampolės regionų.

Komitetas planuoja tęsti parlamentinę kontrolę, stebėdamas socialinės globos įstaigų pertvarkos eigą.

Posėdyje akcentuota pagalba vaikams, likusiems be tėvų globos, svarba, ieškant naujų bendruomeninių paslaugų formų (pvz., bendruomeniniai vaikų globos namai (iki 8 vaikų), apsaugotas būstas ar savarankiško gyvenimo namai 16–24 metų jaunuoliams, paliekantiems institucinę globą).

2.4. KOMITETO RENGINIAI IR VIZITAI

2017 m. kovo 15 d. Seimo Sveikatos reikalų bei Socialinių reikalų ir darbo komitetai **priėmė Čekijos Respublikos Senato Sveikatos ir socialinės politikos komiteto narių delegaciją.** Susitikimo metu buvo pristatytas Lietuvoje veikiantis privalomojo sveikatos draudimo modelis, aptarti su sveikatos priežiūros paslaugų apmokėjimu susiję klausimai. Čekijos Respublikos Senato Sveikatos ir socialinės politikos komiteto nariai domėjosi sveikatos priežiūros paslaugų finansavimo klausimais – iš kokių lėšų finansuojamas privalomasis sveikatos draudimas, kaip nustatomi asmens sveikatos priežiūros paslaugų įkainiai, kaip apmokami brangūs vaistai ir medicinos pagalbos priemonės, kiek privalomojo sveikatos draudimo fondo lėšų skiriama biologinių vaistų įsigijimui ir kt. Susitikimo metu buvo atkreiptas dėmesys, kad Lietuvos ir Čekijos sveikatos apsaugos sistemos susiduria su aukšto bendro hospitalizacijos rodiklio problema, lyginant su ES vidurkiu. Spręsdamos šią problemą abi šalys siekia didinti ambulatorinių sveikatos priežiūros paslaugų prieinamumą. Ligų prevencija ir sveikatos stiprinimas – vienas iš prioritetinių Lietuvos ir Čekijos sveikatos priežiūros sistemų tikslų. Diskusijų metu buvo aptarta sveikatos priežiūros ir socialinės globos paslaugų sistemų sąveika, ilgą laiką sergančių asmenų slaugos ir rūpybos klausimai. Taip pat buvo pristatyta

Lietuvos socialinės globos įstaigų sistema, ilgalaikės socialinės globos poreikis, socialinės globos finansavimo klausimai bei šių paslaugų organizavimo perspektyvos.

Seimo kanceliarijos nuotr.

2017 m. kovo 23-24 d. Seimo Socialinių reikalų ir darbo komiteto pirmininkas Algirdas Sysas dalyvavo Valetyje (Maltos Respublika) vykusiame **Europos Sąjungos valstybių narių ir šalių kandidačių parlamentų Socialinių reikalų komitetų pirmininkų susitikime**. Tai vienas iš Maltos Respublikos pirmininkavimo ES Tarybai (2017 m. sausio 1 d. – birželio 30 d.) renginių. Tokie renginiai suteikia galimybę pasikeisti nuomonėmis, ypač ES valstybių narių parlamentų specializuotų komitetų pirmininkams, daugeliu svarbių klausimų, susijusių su ES veikimu. Šis susitikimas buvo skirtas vienai iš šešių pagrindinių Maltos Respublikos pirmininkavimo ES Tarybai prioritetinių sričių – socialinei įtraukčiai – aptarti. Susitikime diskutuoti įvairūs skurdo ir socialinės atskirties aspektai: strategijos „Europa 2020“ tikslų įgyvendinimo pažanga ir būdai, geroji patirtis, tolesnės politikos priemonės. Susitikimo metu vyko 3 sesijos: „Skurdas ir socialinė atskirtis: darbas siekiant įtraukesnės Europos“, „Kodėl asmuo tampa socialiai atskirtu: skirtingos perspektyvos ir pasikeitimas gerosios patirties pavyzdžiais“, „Europa 2020“ politikos priemonių kritiškas įvertinimas ir perspektyvos“. Susitikime pranešimus skaitė Europos socialinio tinklo Politikos direktorius Alfonso Lara Montero, Europos tinklo prieš skurdą Politikos koordinatore Sian Jones (1 sesija), Maltos universiteto Šeimos studijų departamento prof. Angela Abela, Socialinės platformos prezidentė Jana Hainsworth, Maltos Respublikos Socialinio dialogo, vartotojų reikalų ir civilinių teisių ministerijos Žmogaus teisių ir integracijos direktorius Silvan Agius (2 sesija), Maltos Respublikos Atstovų Rūmų Socialinių reikalų komiteto buvęs pirmininkas Thomas Dominique, EK

Užimtumo ir socialinės valdysenos direktorė dr. Barbara Kauffmann, ES Pagrindinių teisių agentūros Lygybės ir piliečių teisių departamento vadovas Ioannis Dimitrakopoulos (3 sesija). Po kiekvienos sesijos pranešimų vyko diskusijos.

2017 m. kovo 24 d. Socialinių reikalų ir darbo komiteto atstovai Tomas Tomilinas ir Gintarė Skaistė kartu su Europos reikalų komiteto atstovais Dovile Šakaliene ir Stasiu Jakeliūnu susitiko su Lietuvoje viešėjusia **Švedijos užimtumo ir integracijos valstybės sekretore Irene Venemo** (*Irene Wennemo*).

Seimo kanceliarijos nuotr.

Susitikimo metu pasikeista nuomonėmis ir įžvalgomis dėl šiemet lapkričio 17 d. Geteborge (Švedijos Karalystė) vyksiančio neformalaus ES viršūnių ir socialinių partnerių susitikimo socialiniais klausimais. Būsiamame renginyje bus kalbama apie bendradarbiavimą Europos darbo rinkos, socialinės apsaugos sistemos klausimais, siekiant skatinti ne tik socialinį dialogą tarp partnerių, bet ir sąžiningą darbo vietų kūrimą, jų augimą ir lyčių lygybę darbo rinkoje (plačiau <http://www.government.se/government-policy/social-summit-for-fair-jobs-and-growth/>).

Sutikime taip pat dalyvavo Švedijos Darbo ministerijos Tarptautinių ryšių departamento sekretorius Henrikas Ohmas (*Henrik Åhm*) ir svečius lydėjusi Švedijos ambasadorė Marija Kristina Lundkvist (*Maria Christina Lundquist*).

2017 m. balandžio 6 d. Seimo Socialinių reikalų ir darbo komiteto pirmininkas Algirdas Sysas ir komiteto narys Algimantas Dumbrava susitiko su **Lenkijos žemės ūkio socialinio draudimo fondo (KRUS) viceprezidentu Andžejumi Knecu** (Andrzej Kneć) ir atstovais.

SRDK biuro nuotr. (aut. E. Bulotaitė)

Susitikime pasikeista nuomonėmis dėl ūkininkų įtraukimo į socialinio draudimo sistemą, įmokų dydžio nustatymo, aptarta kita fondo veikla. KRUS veikla yra platesnė, nes apima ne vien tik socialinio draudimo išmokų ūkininkams mokėjimą. Apie 90 proc. KRUS išlaidų finansuojamos iš valstybės biudžeto lėšų, likusi dalis (apie 10 proc.) – iš ūkininkų socialinio draudimo įmokų.

2017 m. balandžio 23-24 d. Seimo Socialinių reikalų ir darbo komiteto narys Gediminas Vasiliauskas, vienas iš keturių nacionalinės delegacijos narių, dalyvavo Briuselyje (Belgijos Karalystė) vykusiame **EK organizuotame integraciniam augimui skirtame metiniame susirinkime „Jaunimas ir socialinė įtrauktis“**. Tai antrasis integraciniam augimui skirtas metinis susirinkimas. Metiniuose susirinkimuose yra atstovaujami visų lygių dalyviai, kurie tariaisi, kaip pagerinti ES socialinę matmenį, įveikiant skurdą, didinant užimtumą ir stiprinant visų visuomenės grupių socialinę aprėptį ir įtrauktį. Metiniu renginiu EK vykdo savo įsipareigojimą apjungti politikos formavimą su pilietinės visuomenės organizacijų ekspertiniu vertinimu ir įdirbiu. Šiuo renginiu siekiama priartinti Europą prie jos piliečių, užtikrinant apčiuopiamus ES veiksmų rezultatus ir juntamą poveikį. Šių metų susirinkimas buvo skirtas aktualiai temai – jaunimui ir socialiniai įtraukčiai. Renginyje buvo skaitomi pranešimai, dirbo darbo grupės ir interaktyvios sesijos, ir visa tai

buvo skirta pasikeisti sumanymais ir gerąja patirtimi, kaip kurti Socialinę Europą su jaunais žmonėmis ir jauniems žmonėms. Dėmesio centre – tokie svarbūs klausimai kaip vaikų ir jaunimo skurdas, kartų solidarumas, miestuose gyvenančių jaunų žmonių – taip pat ir neįgalių – socialinės įtraukties iššūkiai, jaunų tėvų darbo ir šeimos gyvenimo derinimas bei EK parengtos ir neseniai patvirtintos Jaunimo iniciatyvos įgyvendinimas.

2017 m. gegužės 19 d. Seimo Socialinių reikalų ir darbo komiteto atstovai Algirdas Sysas ir Rimantas Jonas Dagys susitiko su Lietuvoje viešėjusiu **EK Užimtumo, socialinių reikalų ir įtraukties generalinio direktorato Socialinių reikalų direktoriumi Georgu Fišeriu** (*Georg Fischer*).

Seimo kanceliarijos nuotr.

Susitikimo metu pasikeista nuomonėmis apie esamą Lietuvos socialinę situaciją, lyginant ją su kitomis ES valstybėmis narėmis. Ypatingas dėmesys atkreiptas į didelę pajamų nelygybę Lietuvoje ir per mažą persikirstymą, po krizės neatsistatančias gyventojų pajamas, blogėjančią demografinę padėtį ir didelę emigraciją. Dalintasi įžvalgomis apie tai, kaip spręsti šiuos iššūkius. Sutarta dėl to, kad turi būti peržiūrėtos aktyvios darbo rinkos politikos priemonės, profesinio mokymo, pensijų ir mokesčių sistemos; skatinamas socialinis dialogas, labiau bendradarbiaujama su savivaldybėmis, teikiant socialinę paramą. Taip pat pažymėta, kad 2017 m. balandžio pabaigoje EK pateikė Europos socialinių teisių ramsčio iniciatyvas, kurias svarstys ir Socialinių reikalų ir darbo komitetas. Susitikime taip pat dalyvavo EK Užimtumo, socialinių reikalų ir įtraukties generalinio direktorato

politikos pareigūnas Aurimas Andrulis ir EK atstovybės Lietuvoje ekonominės valdysenos pareigūnas Jonas Rasimas.

2017 m. birželio 9 d. Seimo Socialinių reikalų ir darbo komitetas kartu su Europos Parlamento Informacijos biuru Lietuvoje ir Seimo kanceliarijos Informacijos ir komunikacijos departamento Europos informacijos biuru organizavo Europos savaitės Seime **diskusiją „Europos socialinių teisių ramstis: kaip keisime Lietuvos socialinę politiką?“**. Įžanginį žodį tarė, renginį moderavo ir apibendrino Socialinių reikalų ir darbo komiteto pirmininkas Algirdas Sysas ir Europos Parlamento Informacijos biuro Lietuvoje vadovė Daiva Jakaitė. Diskusijoje skaityti pranešimai apie Europos socialinių teisių ramsčio aktualumą ir naujausias iniciatyvas (Europos Parlamento narė, Moterų teisių ir lyčių lygybės komiteto pirmininkė Vilija Blinkevičiūtė), socialinės Europos, Romos deklaracijos ir Lietuvos socialinės tikrovės sąsajas (Lietuvos socialinių tyrimų centro Darbo rinkos tyrimų instituto vadovas prof. dr. Boguslavas Gruževskis), Europos socialinių teisių ramsčio pažangos matavimą (Vilniaus universiteto socialinės politikos prof. dr. Romas Lazutka) bei apie socialinių teisių ramstyje vyraujančias naujas tendencijas (socialinės apsaugos ir darbo viceministras Eitvydas Bingelis). Renginyje taip pat pasisakė Lietuvos maistininkų profesinės sąjungos pirmininkė Gražina Gruzdienė, Europos lyčių lygybės instituto analitikė dr. Jolanta Reingardė, asociacijos „Lietuvos neįgaliųjų forumo“ prezidentė Dovilė Juodkaitė, Lietuvos chemijos pramonės įmonių asociacijos vadovas Giedrius Mažūnaitis.

Seimo kanceliarijos nuotr.

KOMITETE ĮSTEIGTAS ŠEIMOS IR VAIKO GEROVĖS PAKOMITETIS

2017 m. liepos 5 d. komiteto posėdyje buvo priimtas sprendimas dėl Šeimos ir vaiko gerovės pakomitečio sudėties ir patvirtinti pakomitečio nuostatai. Pakomitečio tikslas – prisidėti prie valstybės šeimos ir vaiko gerovės politikos formavimo ir jos stiprinimo. Pakomitečio veikloje numatoma teikti pasiūlymus dėl šeimai palankios aplinkos kūrimo, teigiamų demografinių tendencijų skatinimo ir pagarbos šeimai stiprinimo, dėl vaiko teisių apsaugos sistemos tobulinimo ir vaikui saugios aplinkos užtikrinimo, taip pat periodiškai bus atliekama šeimos stiprinimo ir vaiko gerovės užtikrinimo sistemos analizė Lietuvoje bei remiamasi gerąją užsienio šalių praktika.

Šeimos ir vaiko gerovės pakomitečio nariai yra Rima Baškienė, Algimantas Dumbrava, Laimutė Matkevičienė, Jonas Varkalys, Gediminas Vasiliauskas. Pakomitečio pirmininku išrinktas Rimantas Jonas Dagys.